

kojem se nalazi nego i zato što je na tome položaju veoma aktivan pa ga je belgijski tje-dnik *European Voice* u konkurenciji sa šest europskih političara proglasio političarom 2008. godine. Bilo je i prijedloga da bude kandidiran za budućeg predsjednika Europe kao političar koji ima najveći autoritet, ali i ideje kako voditi EU.

Sarkozy očito nije dobro upućen u problem o kojem govori. On ne zna da takvoga književnoga jezika kao što je hrvatski nema na svijetu, dovoljno je nekoliko rečenica da se to vidi, ali nije Sarkozy jedini koji slično misli. Kad već dopunjujem svoj članak, spomenut ću i austrijskoga političara Erharda Buseka koji je izjavio kako bi zbog problema između Hrvatske i Slovenije „sve zemlje zapadnog Balkana mogle u paketu ući u EU. Buseka mnogi u relevantnim međunarodnim krugovima svrstavaju u onu skupinu političara koji još nisu prežalili propast Jugoslavije“. (Vjesnik, 30. 12. 2008.)

Kad se nađu na okupu snage koje sam spomenuo u prošlom članku kao Charles Tannock, pa Nicolas Sarkozy i drugi „štedljivci“, pa srpski jezikoslovci unitaristi poput dr. Miloša Kovačevića, dr. Branislava Ostojića, dr. Miloša Okuke, dr. Ivana Klajna, europski jezikoslovni i politički neupućenici, unitaristi, jugonostalgičari, a njih ima podosta, hrvatska bi se strana mogla naći u izrazitoj manjini. Istina, takvih Europa ne može naći među hrvatskim jezikoslovcima osim dr. Snježane Kordić, koja kao jedina ne znači mnogo, ali bi njezina riječ u takvome kolu mogla nešto značiti na štetu Hrvatske, a Hrvati označeni kao „nacionalisti“ mogli bi izgubiti konačnu bitku za samostalnost hrvatskoga jezika u EU, što bi bila katastrofa za Hrvatsku i jedan od znakova majorizacije u EU. Zato hrvatske pregovaračke snage moraju biti posebno oprezne da se to Hrvatskoj ne dogodi i da ova bojazan ne bude opravdana.

Stjepan Babić

RJEČNIK ZA NAJMLAĐE ŠKOLARCE

Prvi školski rječnik

Školska knjiga – Institut za hrvatski
jezik i jezikoslovlje

Zagreb, 2008., 225 str.

U suradnji Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje i nakladničke kuće Školska knjiga u studenome 2008. godine objavljen je Prvi školski rječnik skupine suradnika: glavne urednice Dunje Brozović Rončević, urednicâ Lane Hudeček i Milice Mihaljević i autora Ankice Čilaš Šimprage i Kristiana Lewisa iz Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje te vanjske suradnice Ljiljane Jojić.

U Prvome su školskom rječniku opisana značenja 2500 riječi te će zahtjevniji, tj. stariji korisnici, šira i iscrpnija objašnjenja značenja općih te posebno strukovnih riječi (primjerice životinja i biljaka) kao i riječi koje ne pripadaju književnom jeziku (npr. familijarni izrazi, regionalizmi i žargonizmi) morati potražiti u kojemu drugom rječniku. Međutim, učenici prvih i drugih razreda osnovne škole, kojima je namijenjen, od Prvoga će školskog rječnika imati mnogostruku korist – Rječnik nije samo priručnik za čitanje, zbog bogato opremljenoga DVD-a korisnicima je omogućen intermedijski pristup podacima.

Uvodni je dio Rječnika, u kojemu je ukratko i sažeto opisana struktura rječničkoga članka, primjeren rječniku najmla-

đih školaraca – umjesto naziva *natuknica* rabi se *riječ*, umjesto naziva *definicija* rabi se *objašnjenje*. Osnovno konceptijsko polazište autora Prvoga školskoga rječnika jest značenjski opisati riječi na način razumljiv najmlađim školarcima, dakle pojmovnoj percepciji sedmogodišnjaka i osmogodišnjaka („... knjiga je zamišljena kao edukativni priručnik koji bi učenike naučio kako riječima opisati pojmove koje oni uglavnom već znaju“, iz Predgovora). Struktura je rječničkoga članka također veoma jednostavna. Podebljanim malim tiskanim slovima doneseni su kanonski oblici riječi nakon čega slijedi objašnjenje riječi u obliku rečenice (objašnjenja započinju velikim početnim slovom, a na kraju je točka: **sići**, **siđem**, **sišao** /*sišla sam*, *sići ću* *Sići* znači spustiti se s višega na niže mjesto; **kolodvor**, **kolodvori** *Kolodvor* je mjesto na koje dolaze i s kojega polaze vlakovi ili autobusi; **mali**, **mala**, **malo** *Mali* je onaj koji je sitan, koji nema veliku vrijednost, veličinu, težinu ili količinu.

Prvi je školski rječnik usklađen s programom Hnosa te se u članku ne navodi oznaka za vrstu riječi ni oznaka odrednice za gramatički oblik s obzirom na to da prvašići i drugašići, osim imenica (u drugome razredu) u prvome i drugome razredu ne uče ostale vrste riječi ni njihove paradigmatske oblike te se, kako autori navode, izbjegavaju kratice pa je njihova uporaba svedena na najmanju moguću mjeru. Iza kanonskoga oblika (infinitiva za glagole, nominativa jednine za imenice, pridjev u muškome rodu) sustavno se za svaku vrstu riječi donose jednaki gramatički oblici: nominativ množine za imenice, oblici u prošlome, sadašnjemu i budućemu vremenu za glagole, oblici u ženskome i srednjemu rodu za pridjeve). Objasnjenja koja slijede iza svake natuknice također su usklađena prema vrsti riječi te prema značenjskim ili gramatičkim kategorijama: opisni se pridjevi uvode s *onaj koji* ili *ono što*, vršitelj radnje

s *osoba koja*, glagoli se uvode sa *znači*, sve biljke, sve životinje te ostale vrste strukovnih naziva također imaju tipsku definiciju.

Iako je ponajprije namijenjen školarcima koji sadržaj rječnika ne percipiraju poput odraslih čitatelja, autori nisu zanemarili bitna načela dobre rječničke prakse. Načela se tiču dosljednosti u pristupu obradi gramatičkih i leksičkih kategorija te dosljednosti u provedbi načela normativnosti hrvatskog jezika, pri čemu je posebna pozornost usmjerena

- na obradbu rodnihi mocijskih parnjaka – uz imenicu u muškome rodu obvezno se navodi i ženski mocijski parnjak ako se njihova značenja mogu opisati istom definicijom: **učenik**, **učenici** / **učenica**, **učenice** *Učenik* / *učenica* osoba je koja pohađa osnovnu ili srednju školu.; **učitelj**, **učitelji** / **učiteljica**, **učiteljice** *Učitelj* / *učiteljica* osoba je koja poučava u osnovnoj školi.

Ako se značenja rodnihi mocijskih parnjaka razlikuju, kao, primjerice, u slučaju rodbinskihi parnjaka, muški se i ženski rod imenica navode kao dvije posebne natuknice: **stric**, **stričevi** *Stric* je očev brat., **strina**, **strine** *Strina* je stričeva žena.; **ujak**, **ujaci** *Ujak* je majčin brat., **ujna**, **ujne** *Ujna* je ujakova žena.

- na sustavnu obradbu sinonima – donose se jednake definicije pod objema sinonimnim natuknicama, a pod svakom se natuknicom unutar objašnjenja navodi i njezin sinonimni parnjak ako su oba sinonima normativno ravnopravna: **advent** *Advent* ili *došašće* vrijeme je od četiriju tjedana prije Božića., **došašće** *Došašće* ili *advent* vrijeme je od četiriju tjedana prije Božića.; **objed**, **objedi** *Objed* ili *ručak* glavni je dnevni obrok., **ručak**, **ručkovi** *Ručak* ili *objed* glavni je dnevni obrok.

Uz sinonim koji nema normativnu prednost donosi se i normativno preporučljiv oblik

s uputom: **avion, avioni** ... Bolje je reći *zrakoplov*.; **motor, motori** ... Bolje je reći *motocikl*.

- na obradbu primjera – primjeri su sustavno navođeni ispod objašnjenja, na kraju rječničkoga članka, a s obzirom na to da su sve rječničke natuknice isključivo jednorječne, višerječne su sveze stavljene posebno s objašnjenjima u sklopu imenične natuknice: **grad, gradovi** ... ■ *Glavni grad* političko je i upravno središte koje države, grad u kojemu se nalaze središnje vladine ustanove.; **rođak, rođaci** ... ■ *Bliski rođaci* su ujaci i ujne, stričevi i strine, tetci i tetke, bratići i sestrične., ■ *Dalji rođaci* oni su kojima su pređci bliski rođaci.

- na hiperonimne natuknice – one su grafički i slikovno vidljivo izdvojene kao nadređene riječi, a nakon njihova objašnjenja donose se sve podređene riječi, tj. hiponimi (npr. na takav su način obrađene natuknice *gmaz, alat, voće*), te takav pristup obradi osim opisne ima i edukativnu namjenu.

Uz opise riječi Prvi školski rječnik ima i 2000 vedrih i zabavnih crteža Ivane Gu-

ljašević koje uz ilustrativnu imaju i edukativnu namjenu. Jednako tako, kako je ranije istaknuto, ravnopravan knjizi, jest i DVD koji cijelomu izdanju daje intermedijско obilježje – odabirom riječi s pomoću miša učenici mogu čuti pravilan izgovor riječi, usklađen s normom hrvatskoga književnog jezika, koje su na osnovi kanonskih uzoraka koje je naglasio Domagoj Vidović iz Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje izgovorili Helena Knezić i Zvonko Zečević.

Premda autori navode da je temeljni cilj Rječnika „naučiti učenike leksikografskomu razmišljanju i pripremiti ih za služenje pravim rječnicima“, potrebno je istaknuti da su se svi suradnici, radeći na Prvome školskom rječniku, višestruko potrudili školarcima opisati i predočiti pojmove s kojima se oni susreću u svakodnevnome životu i u sklopu gradiva koje uče u školi te osim leksikografskoga ponuditi edukativan i zabavan sadržaj koji plijeni pozornost i malih i velikih korisnika.

Goranka Blagus Bartolec

DRUGA STUDENTSKA HRVATISTIKA

U srpnju ove godine izišao je drugi broj studentskoga jezikoslovnoga časopisa *Hrvatistika*, jedinoga takvoga časopisa u Republici Hrvatskoj, kojemu je temeljna zadaća studentska briga o hrvatskom književnom jeziku. Glavna je i odgovorna urednica Vanja Miškić. Izdavač je Filozofski fakultet u Osijeku, a sve su autorice studentice Hrvatskoga jezika i književnosti osječkoga Filozofskoga fakulteta.

Drugi broj *Hrvatistike* ima 15 članaka. Iako časopis nije podijeljen na poglavlja,

članci su svojim sadržajem podijeljeni u četiri dijela – općejezični radovi vezani uz povijest i suvremenost hrvatskoga književnoga jezika, razgovori, prikazi jezikoslovne literature te obljetnice.

Prvi je rad Jelene Ribarić: *A što s prema?* u kojem autorica prikazuje uporabu prijedloga *prema* u dosad objavljenim gramatikama i školskim udžbenicima te zaključuje kako navedeni prijedlog u suvremenom jeziku prestaje biti vezan isključivo uz značenje mjesta te da ga tradicijska uporaba uz značenje smjera veže uz dativ.

Ista autorica piše i o kraticama u radu *O sklonidbi složenih kratica ili Sklanjaju li se*